LV

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS ATZINUMS

(2008. gada 5. augustā)

pēc Latvijas Bankas lūguma sakarā ar noteikumu projektu par lata naudas zīmēm

(CON/2008/36)

Ievads un juridiskais pamats

Eiropas Centrālā banka (ECB) 2008. gada 15. jūlijā saņēma Latvijas Bankas lūgumu sniegt atzinumu par noteikumu projektu par lata naudas zīmēm (tālāk tekstā – "noteikumu projekts").

ECB kompetence sniegt atzinumu pamatojas uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 105. panta 4. punktu un Padomes 1998. gada 29. jūnija Lēmuma 98/415/EK par valstu iestāžu apspriešanos ar Eiropas Centrālo banku par tiesību aktu projektiem[1] 2. panta 1. punkta pirmo un otro ievilkumu, jo likumprojekts attiecas uz valūtas jautājumiem un maksāšanas līdzekļiem. ECB Padome šo atzinumu ir pieņēmusi saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas Reglamenta 17.5. panta pirmo teikumu.

1. Noteikumu projekta mērķis

Noteikumu projekts aizstāj Noteikumus par lata naudas zīmēm[2], ieviešot izmaiņas un papildinot to nosacījumus. Tajā ir ietverti šādi jautājumi: 1) lata banknošu un monētu numurēšana, reģistrācija un monetārais segums, 2) kārtība, kādā naudas zīmes izņemamas no apgrozības, 3) kārtība, kādā nomaināmas bojātās naudas zīmes, un 4) Latvijas Bankas izdoto īpašās apgrozības un jubilejas un piemiņas monētu ieviešana.

2. Vispārīgi apsvērumi

2.1 Lai gan Latvija ir dalībvalsts, uz kuru attiecas izņēmums, un patreiz uz Latvijas Banku neattiecas ECB prasības saistībā ar valsts naudas aprites ciklu organizēšanu dalībvalstīs, kuras ir ieviesušas euro, šīs prasības tiks piemērotas Latvijas Bankai, tiklīdz kā Latvija ieviesīs euro un Latvijas Banka kļūs pilnībā integrēta Eurosistēmas locekle. ECB sniedz šādu vispārīgu komentāru. Noteikumu projekta nosacījumi attiecībā uz naudas zīmju nomaiņu zināmā mērā atšķiras no Eurosistēmas

1 OV L 189, 3.7.1998., 42. lpp.

2 Noteikumi par lata naudas zīmēm, apstiprināti ar Latvijas Bankas padomes 2006. gada 16. novembra lēmumu Nr.131/8 ("Latvijas Vēstnesis" Nr. 192 (3560), 1.12.2006.) un izdoti saskaņā ar likuma "Par Latvijas banku" 34. panta pirmo un otro daļu ("Ziņotājs" Nr. 22/23, 4.6.1992, spēkā kopš 19.5.1992.).

prakses, un pirms euro ieviešanas Latvijā[3] šie nosacījumi jāsaskaņo ar Eurosistēmas standartiem, konkrēti, ar 2003. gada 20. marta Lēmumu ECB/2003/4 par euro banknošu nominālvērtībām, parametriem, atveidošanu, apmaiņu un izņemšanu no apgrozības[4].

2.2 Līguma 106. pantā ir paredzēts, ka ECB ir ekskluzīvas tiesības atļaut euro banknošu emisiju Kopienā, savukārt dalībvalstis emitē monētas, kuru emisijas apjomu apstiprina ECB. Tādējādi Eurosistēmas regulējošā kompetence attiecas tikai uz banknotēm. Turklāt, ņemot vērā nacionālo centrālo banku (NCB) pievienošanos Eurosistēmai, ECB atbalsta skaidru un konsekventu nacionālo noteikumu nodalīšanu attiecībā uz banknotēm un uz monētām. Tādēļ ECB uzskata, ka lietderīgi ir noteikumu projektā ieviest šādu konsekventu iekšēju dalījumu starp normām, kas attiecas uz banknotēm, un normām, kas attiecas uz monētām. Tas atvieglos Latvijas tiesiskā pamata juridisko konverģenci, kas Latvijai ir vajadzīga, lai kļūtu par ekonomiskās un monetārās savienības pilntiesīgu dalībnieci.

3. Īpaši apsvērumi

3.1 *Banknošu izņemšana no apgrozības un to apmaiņa*

Noteikumu projekta 6. punkts attiecībā uz pamatojumu banknošu izņemšanai no apgrozības un to nomaiņu ir jāizvērš. Pārmaiņas banknošu sižetiskajā risinājumā un dizainā nenosaka tikai sakarā ar novecojušām banknotēm vai naudas viltošanas problēmām. Viens no galvenajiem mērķiem valūtas dizaina atjaunināšanai ir modernizēt banknošu drošību, ņemot vērā jaunākās tendences drošības dizainā un tehnoloģijā.

3.2 *Latvijas tiesību aktu saskaņošana ar ECB juridisko bāzi*

3.2.1 Noteikumu projekta 18. punktu, kurā ir paredzēts, ka Latvijas Banka nemaina stipri bojātas naudas zīmes, varētu precizēt un saskaņot ar Lēmuma ECB/2003/4 3. punktu, atbilstoši kuram banknošu kā likumīga maksāšanas līdzekļa statusu neietekmē to fiziskais stāvoklis, t.sk. tādi elementi kā noplēsumi vai bojājumi[5]. Tomēr ir daži apstākļi, kādos var atteikt saplēstu vai bojātu banknošu nomaiņu[6].

3.2.2 Turklāt attiecībā uz banknotēm noteikumu projektā ir norādīts, ka netiek mainītas tādas banknotes, kuru atlikušais lielums ir mazāks par 51% no veselas banknotes lieluma vai kurām nav saskatāmas drošības pazīmes un nosakāma nominālvērtība. Šāda norma atšķiras no ECB noteikumiem attiecībā uz euro banknotēm, kuros ir norādīts, ka Eurosistēmas NCB var apmainīt euro banknoti pret līdzvērtīgas nominālvērtības banknoti, ja tiek iesniegti vairāk nekā 50% no euro banknotes

---

3 Sk. ECB 2007.gada 25. septembra Atzinumu CON/2007/28 pēc *Narodowy Bank Polski* prezidenta lūguma saistībā ar rīkojuma projektu par naudas zīmju skaitīšanu, šķirošanu, iepakošanu un sapakoto naudas zīmju vienību marķēšanu, kā arī par darbību veikšanu saistībā ar naudas zīmju piegādi bankām un 2008. gada 16. jūnija Atzinumu CON/2008/26 pēc *Narodowy Bank Polski* lūguma par rīkojuma projektu, ar kuru groza nomaiņas principus un kārtību naudas zīmēm, kuras Polijā vairs nav likumīgs maksāšanas līdzeklis dēļ nolietošanās, plēsumiem vai citiem bojājumiem.

4 OV L 78, 25.3.2003., 16. lpp.

5 Sk. Lēmuma ECB/2003/4 3. punkta 1. apakšpunktu.

6 Sk. Lēmuma ECB/2003/4 3. punkta 3. apakšpunktu.

neatkarīgi no tā, vai tā ir vienā gabalā vai nav, vai arī ja tiek iesniegti 50% vai mazāk par 50% no euro banknotes un iesniedzējs var pierādīt, ka trūkstošās daļas ir iznīcinātas[7].

3.2.3 ECB aicina Latvijas Banku jau tagad apsvērt nacionālo noteikumu saskaņošanas iespējas ar attiecīgo pārejas režīmu *ECB Pamatnoteikumu viltojumu noteikšanai un banknošu šķirošanai pēc to derīguma, ko veic kredītiestādes un citas specializētās skaidrās naudas apstrādes iestādes*[8] ieviešanai. Turklāt juridiskās skaidrības nolūkā ir ieteicams precizēt 12. punkta darbības jomu. ECB izprot, ka šis punkts attiecas ne tikai uz nederīgām banknotēm un monētām, bet arī uz naudas zīmēm, kuras vairs nav likumīgs maksāšanas līdzeklis, šajā gadījumā minēt "apgrozībā laistās naudas zīmes" var būt maldinoši.

3.2.4 Būtu vēlams 17. punktā konkrēti norādīt, ka Latvijas Banka mainīs tikai īstas (nevis viltotas) nolietotas un bojātas naudas zīmes.

3.2.5 Saistībā ar 23. punktu ECB aicina Latvijas Banku apsvērt iespējas pielāgot šķirošanas ierīces, lai panāktu to tehnisko atbilstību ECB šķirošanas kritērijiem, ieskaitot tādu banknošu šķirošanu, kuras ir dažādi orientētas un nav sakārtotas ar aversu uz augšu.

Šo atzinumu publicēs ECB interneta lapā.

Frankfurtē pie Mainas 2008. gada 5. augustā.

[parakstīts]

ECB prezidents

Jean-Claude TRICHET

---

7 Sk. Lēmuma ECB/2003/4 3. punkta 1. apakšpunktu.

8 Pieejami ECB interneta lapā www.ecb.europa.eu. Līdzīgi noteikumi par euro monētām ir ietverti Komisijas 2005. gada 27. maija Ieteikumā par euro monētu autentiskuma noteikšanu un rīkošanos ar apgrozībai nederīgām euro monētām (COM(2005) 1540, galīgā versija).